

کلام جدید

جلسه بیت و یکم: هرمنوتیک – بخش اول

استاد احسان عبادی

تایپ و تنظیم:
محمد جواد اسماعیلی

۱۳۹۸

در جلسه بیت و یکم با موضوعات زیر آشنا خواهید شد:

مقدمه

تعریف هرمنوتیک

پیشینه هرمنوتیک

ورود هرمنوتیک به علوم دیگر

هرمنوتیک در صدر اسلام و دوران امروز

رویکردها در مورد فلسفه غرب

مکاتب هرمنوتیکی

اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيكَ الْحُجَّةُ بْنُ الْحَسَنِ صَلَّوْاْتَكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آبَائِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ وَلِيًّا وَحَافِظًا وَقَائِدًا وَ
نَاصِرًا وَدَلِيلًا وَ عَيْنًا حَتَّى تُسَكِّنَهُ أَرْضَكَ طَوْعًا وَ تَمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا.

السلام عليك يا مولانا يا صاحب العصر و الزمان، السلام عليك يا بقيه الله في ارضه.

خدایا ، در این لحظه و در تمام لحظات ، سرپرست و نگاهدار و راهبر و یاری گر و راهنما و دیدبان ولیّ ات ، حضرت
حجّه بن الحسن ، که درودهای تو بر او و بر پدرانش باد ، باش، تا او را به صورتی که خوشایند اوست ، و همه از او
فرمانبری می نمایند ، ساکن زمین گردانیده ، و مدّت زمان طولانی در آن بهره مند سازی.

مقدمه

هرمنوتیک خطرناکترین شبهه تاریخ از زمان حضرت آدم تا بعد از ظهور است. به عقیده بزررگانی مانند آیت الله
مصباح یزدی. ما این بحث را انشاءالله کاملاً دقیق و مفصل از چندین و چند کتاب برای شما خواهیم گفت. چون هم
باید خوب باید یاد بگیرید هم خوب درس بدهید. شاید الان کسی نداند هرمنوتیک چقدر مهم است ولی هر چه
جلوتر برویم این بحث جا باز می کند و اهمیت خودش را نشان می دهد. به همین خاطر باید خوب و دقیق یاد بگیریم.

تعریف هرمنوتیک

تا قبل از قرن هفدهم میلادی خبری از بحث هرمنوتیک نبود. خبری از علم هرمنوتیک هم نبود. اولین بار جناب
آقای دان هاور در کتاب هرمنوتیک قدسی یا روش تفسیر متون مقدس آن را به کار برد. هرمنوتیک یعنی هنر
تفسیر، یعنی هنر فهم متن، یعنی شما یک سری الگوها و شیوه ها را به کار ببرید تا متن را بفهمید. پس ابتدا برای
متون کتاب مقدس بود.

اما امروزه این بحث دستخوش اغراض سیاسی و سوء استفاده های زیادی شده است. به همین خاطر باید تبیین درست شود تا ما زمینه استفاده درستش را فراهم کنیم. ما می توانیم این هنر را به کار بگیریم تا استفاده صحیح از آن را پیدا کنیم و راه سوء استفاده را ببندیم. به قول آیت الله مصباح یزدی که خودشان اتفاقاً کتاب کوچک و جمع و جوری دارند و می توانید از سایت ایشان هم بگیرید، بحث هرمنوتیک خطرناکترین شبهه تاریخ از زمان حضرت آدم تا بعد از ظهور است.

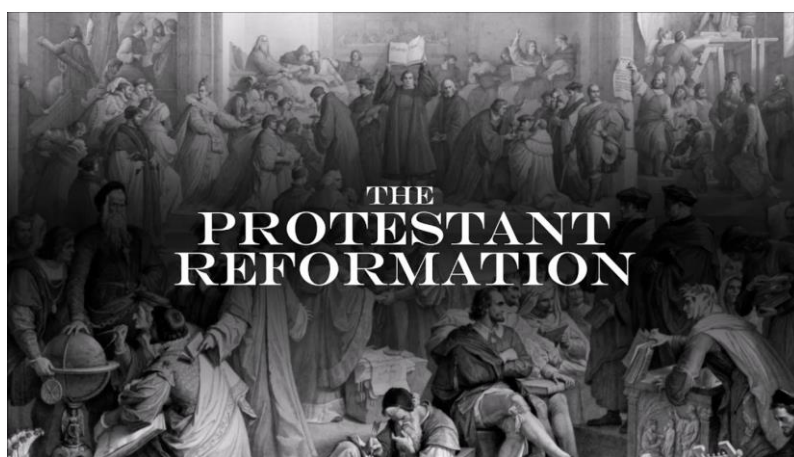
پیشینه هرمنوتیک

پیشینه این بحث هم به نهضت اصلاح دینی در غرب بر می گردد. نهضت اصلاح دینی نهضتی بود که به رهبری مارتین لوتر در نهضت پروتستانتیزم شروع شد برای مقابله با کلیسا و مسیحیان کاتولیک افراطی و جاهایی که مخصوصاً علم پیشرفته تر شد و تناقضات انجیل تحریفی و آموزه های کلیسا با علم مشخص شد. می دانید چه بلایی بر سر گالیله آوردند. گالیله حرف علمی می زد. اما در آن زمان کشیش ها زورشان به علم رسید، اما دیگر کم کم در اوایل قرن شانزدهم و هفدهم زور کشیش ها به علم نرسید و علم جلودار شد. وقتی علم پرچم دار شد نقش روحانی و کلیسا را پایین آوردند. چون دیدند آنها دیگر دارند مزخرفات می گویند. آن هم آموزه های تحریف شده انجیل و تورات.

در کشور ما هم افرادی مانند دکتر سروش و دکتر مجتهد شبستری این بحث را مطرح کردند و پیروان این نظریه در کشور ما هستند. هر چند شما اگر سخنان این دو نفر را هم بخوانید چیز جدیدی پیدا نمی کنید. در حقیقت این دو نفر نظریه پرداز نیستند، بلکه نظریات غربی ها را به خرد مردم می دهند. خودشان نظریه پرداز نیستند. سروش در کتاب قبض و بسط تئوریک شریعت و جناب آقای شبستری در کتاب هرمنوتیک و کتاب سنت توانستند نظرات خودشان را بیان کنند.

همان طور که گفتیم یکی از مهمترین عرصه های ظهور و نشان دادن بحث هرمنوتیک بحث اصلاح دینی آقای مارتین لوتر بود که با انقلاب پروتستان، حجیت داشتن و برتری افراطی کلیسای کاتولیک را از بین برد و تقدس افراطی را از پاپ ها گرفت، چون پاپ ها را در حد مقدس و معصوم، کلیساهای کاتولیک بالا برده بودند. همان بحث آمرزش گناهان و فروختن بهشت و جهنم همه اینها توسط پاپ ها صورت می گرفت و مردم به صورت معصوم وار به آنها توجه می کردند. این نهضت را مارتین لوتر از بین برد و رابطه بین مردم و خدا را کم کرد. گفت برای ارتباط خدا چه نیازی به پاپ دارید. خودتان هستید و خودتان می توانید کار کنید. از آنجا هرمنوتیک خودش را بیشتر بروز داد.

حالا که کلیسای کاتولیک زیر سوال رفت، دیگر مرجعی برای تفسیر کتاب مقدس نداشتند. قبلا پاپ ها کمک می کردند. البته کسانی که کاتولیک نبودند. کسانی که کاتولیک بودند همچنان به همان حرفهای پاپ ها عمل می کردند. کسانی که کاتولیک نبودند گفتند به هرمنوتیک روی بیاوریم تا معیار و راهی برای تفسیر کتاب مقدس داشته باشیم. پس می توانید حدس زده باشید اینکه می گوییم هرمنوتیک خطرناک است برای این است که اگر از آن سوء استفاده شود راه برای تاویل و تفسیر غلط قرآن و منابع دینی ما باز می شود. به همین خاطر می گوییم این بحث خطرناک است و باید خوب یاد گرفته شود. چندین سال دیگر شما ارزش این بحث را متوجه می شوید که چقدر این بحث مهم و بسیار مورد غفلت در حوزه و دانشگاه است.

ورود هرمنوتیک به علوم دیگر

هرمنوتیک در قرن بیستم یعنی از ۱۹۰۰ به این طرف، توانست خودش را به علوم دیگر هم تحمیل کند. گفتیم هرمنوتیک ابتدا ابداع شد. هنر فهم و هنر تفسیر ابتدا برای تفسیر متون کتاب مقدس ابداع شد، اما آرام آرام خودش را به علوم دیگر تحمیل کرد. گفت چرا باید فقط در مباحث دینی کار شود و باید در مباحث دیگر هم ورود کند. در موضوعاتی مانند ادبیات و هنر خودش را وارد کرد و اندیشمندان علوم دیگر هم از بحث هرمنوتیک استفاده کردند.

هرمنوتیک در صدر اسلام و دوران امروز

اگر بخواهیم امروزه را با صدر اسلام مقایسه کنیم شبیه به قرن دوم و سوم می توانیم بگوییم. یعنی روزگار بنی عباس، مخصوصا از زمان هارون به بعد نهضت ترجمه به راه افتاد. مسلمان ها با آثار غربی ها و علوم آنها آشنا شدند.

با آثار یونانی ها و فلاسفه آنها، ترجمه هایی که شد از یونانی به عربی آشنا شدند. خطری می رفت اسلام و فرهنگ اسلام را تهدید بکند. چون اگر فلسفه خوب هضم و بیان نشود اسلام را به بیراهه می کشاند. آنجا در قرن دوم و سوم چنین خطری برای اسلام در حال اتفاق بود. اما افرادی مانند فارابی و ابن سینا بعدها آمدند و دانش فلسفه را از یونان گرفتند اما آن را در اسلام هضم کردند و فلسفه را طبق موازین اسلام شکل دادند.

امروز هم این تهاجم وجود دارد و فلسفه غرب امروز به کشور ما و اسلام حمله می کند. شما می بینید جوانان ما در دانشگاه یک سری آثار غربی ها را می خوانند و متأسفانه شدیداً تحت تأثیر قرار می گیرند. آن طرف بچه حزب الهی های ما کمتر سراغ مبانی فلسفه غرب رفتند و خیلی بلد و آشنا نیستند و به همین خاطر نمی توانند پاسخ آنها را بدهند. اخیراً هم کتاب انسان خردمند و انسان خدا گونه اثر آقای نوح هراسی یک نویسنده اسرائیلی و صهیونیستی چاپ شده که خیلی از جوانان سمت آن رفتند و چاپ های متعدد شده است. یک تفکر غربی و غلط و یک تفکر الحادی و کفر گونه است. قطعاً کتابی انحرافی و شرک آمیز است. حالا جوان ما اگر این مفاهیم را بلد نباشد و نتواند پاسخ بدهد چطور می خواهد اینها را پاسخ بدهد. ما باید یاد بگیریم. شرط آن این است که ابتدا اسلام را خوب یاد بگیریم. عقاید اسلام و عقاید دینی را خوب یاد بگیریم و بعد سراغ فلسفه غرب برویم وگرنه گمراه می شویم، همان طور که دکتر سروش رفت، همان طور که شبستری رفت. بحث هرمنوتیک از مباحثی است که توسط غرب به سمت کشور ما هجوم می آورد و در بین صحبت های بچه ها می بینیم که هست.

رویکردها در مورد فلسفه غرب

ما سه رویکرد در مورد فلسفه غرب می توانیم داشته باشیم:

- ۱- غرب پذیری: یعنی تمام آنچه را که غرب می گوید بدون تفکر و چشم بسته بپذیریم. قطعاً غلط است.
  - ۲- غرب گریزی: یعنی صد در صد چیزی را که غرب می گوید پس بزنیم. این هم غلط است. به هر حال مسائل خوب هم آنها دارند.
  - ۳- غرب گزینی: یعنی ما آنچه را که محتویات غرب هست را حلاجی کنیم و آنچه را که مثبت هست بپذیریم و آنچه را که منفی هست پس بزنیم.
- راه حل سوم بهترین راه است که در راه تعامل با جوانان باید این کار صورت بگیرد.

مکاتب هرمنوتیکی

در طول تاریخ افراد متعددی در مورد هرمنوتیک تعاریف مختلفی را ارائه کردند. هر کدام به این بحث از یک منظر و از یک زاویه نگاه کردند. ابتدا قرار بود هرمنوتیک علمی باشد برای تفسیر کتاب مقدس و رفع تناقضات کتاب مقدس در مباحث علمی. چون دیدند کتاب مقدس خیلی از چیزهایش با مباحث علمی تناقض دارد. خدا سه تاست. عیسی پسر خداست و خود خدا هم هست و ... اینها دیدند واقعا تناقض دارد. گفتند چه کار کنیم، و اگر بگویند کتاب مقدس تحریف شده آبروی آنها زیر سوال می رود. گفتند هرمنوتیک را راه بیندازیم که طوری توجیه کنیم.

اما آرام آرام دامنه هرمنوتیک گسترش پیدا کرد و امروزه شش مکتب هرمنوتیکی داریم:

۱- هرمنوتیک کلاسیک

۲- هرمنوتیم مدرن

۳- هرمنوتیک رمانتیک

۴- هرمنوتیک فلسفی

۵- هرمنوتیک انتقادی

۶- هرمنوتیک نئو کلاسیک

شش مکتب را در جلسه بعد توضیح می دهیم. فوق العاده این مباحث هرمنوتیک مهم و سنگین است و باید خوب یاد بگیریم. ما در روایات داریم وقتی امام زمان تشریف بیاورند عده ای با قرآن به جنگ ایشان می روند. یعنی می گویند امام زمان! طبق آیه قرآن کار شما اشتباه است. طبق آیه قرآن این رفتار شما حرام است. این یعنی هرمنوتیک یا تفسیر غلط. ما باید راه مبارزه با اینها را بلد باشیم. به همین خاطر این مباحث مهم است. حتما این صوت ها را به عزیزان و دوستانتان برسانید. همچنین متن ها را هم برسانید. طلبه های عزیز هم حتما باید بدانند و بسیار برای آنها مهم است و عزیزان دانشجو اگر دغدغه مند هستند مهم هست. بقیه عزیزان هم که دوست دارند کار کنند مطمئن باشند پس از ظهور یکی از مباحث چالش برانگیز همین بحث هرمنوتیک است و باید بلد باشیم تا در آنجا به درد امام زمان بخوریم.